

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE.....	V
LYHENTEET	XVII
1 YLEINEN YMPÄRISTÖRIKOSOIKEUS.....	1
1.1 Yleiset opit ympäristörikoksissa	1
1.1.1 Yleistä	1
1.1.2 Ympäristölainsäädännön ja rikosoikeuden välttämätön suhde	1
1.1.3 Laillisuusperiaate ja ympäristörikokset	3
1.1.4 Vaarantaminen	6
1.1.5 Tahallisuus ja tuottamus ympäristörikoksissa	12
1.1.6 Vastuuvapausperusteet ympäristörikoksissa	18
1.2 Vastuun kohdentuminen ympäristörikoksissa	23
1.2.1 Luonnollisen henkilön vastuu ympäristörikoksesta	23
1.2.2 Yhteisövastuu ympäristörikoksesta	31
1.3 Ympäristörikosten tuottama rikoshyöty ja sen menettäminen ...	33
1.3.1 Ympäristörikollisuus on useimmiten talousrikollisuutta	33
1.3.2 Taloudellisen hyödyn arviointilaskelmia	34
1.3.3 Rikoshyödyn muotoja	35
1.3.4 Rikoshyödyn selvittäminen ympäristörikoksissa	42
1.3.5 Rikos menettämisseuraamuksen edellytyksenä	45
1.3.6 Rikoshyödyn menettämisseuraamus ja näyttötaakka	47
1.3.7 Menettämisseuraamukseen tuomittava henkilö	49
1.3.8 Rikoshyödyn suhde vahingonkorvaukseen	51
1.3.9 Rikoshyödyn kohtuullistaminen ennallistamiskustannuksilla	53
1.3.10 Rikoshyöty viimeaikaisessa ympäristörikosten oikeuskäytännössä	56
1.4 Ympäristörikosten vanhentuminen	58
2 YMPÄRISTÖN TURMELEMINEN PÄÄSTÖIN	63
2.1 Ympäristön turmelemisen moninainen tunnusmerkistö.....	63
2.1 Ympäristön käsite.....	65
2.2 Ympäristön pilaantuminen.....	66
2.3 Päästöt	70
2.4 Roskaantuminen.....	71

2.5	Vaara terveydelle	72
2.6	Muu vastaava ympäristön haitallinen muuttaminen	74
2.7	Lain tai muun säännöksen vastaisuus.....	74
2.7.1	Yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastainen teko	80
2.7.2	Luvanvastaisuus.....	81
2.8	Törkeä ympäristön turmeleminen	84
2.9	Ympäristörikkomus	88
2.10	Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen.....	90
2.11	Ympäristön turmeleminen vesiliikenteessä	92
3	JÄTERIKOKSET	95
3.1	Jätteisiin liittyvästä lainsäädännöstä	95
3.2	Jätteisiin liittyvän rikoksen tunnusmerkistöstä.....	97
3.3	Hallitsematon jätteen käsittely ja hylkääminen	99
3.4	Jätehuollon laiminlyönti ja jätteen keräily	101
3.5	Luvaton jätteen ammattimainen käsittely	106
3.6	Jätteen dumppaaminen	107
3.7	Rajat ylittävä jäterikollisuus	111
4	HAITALLISIIN AINEISIIN LIITTYVÄT YMPÄRISTÖRIKOKSET	117
4.1	Haitallisia aineita koskeva lainsäädäntö	117
4.2	Valmistaminen, luovuttaminen, kuljettaminen, käyttäminen, käsitteleminen tai säilyttäminen ympäristön turmelemisen tekotapana.....	118
4.3	Maahantuonti ja maastavienti ympäristön turmelemisen tekotapana.....	120
5	MAA-AINESTEN OTTAMISEEN LIITTYVÄT YMPÄRISTÖRIKOKSET	121
5.1	Maa-ainesten oton sääntelystä.....	121
5.2	Maa-ainesrikokset.....	122
5.3	Maa-ainesrikkomus	129
5.4	Maa-ainesrikosten rikoshiödystä.....	130
6	VESIYMPÄRISTÖÖN LIITTYVÄT RIKOKSET	133
6.1	Vesiympäristön säätelystä	133
6.2	Vesirikokset.....	134
6.3	Vesilain luparikkomus ja vesilain rikkominen	141
7	KULTTUURIYMPÄRISTÖÖN KOHDISTUVAT RIKOKSET	143
7.1	Kulttuuriympäristön säätely	143
7.1.1	Rakennussuojelu	143
7.1.2	Muinaismuistojen suojelu.....	144
7.1.3	Vastuu Etelämantereen historiallisista paikoista	145
7.1.4	Rakentamisen säätely.....	145

7.2	Ympäristön turmeleminen	146
7.3	Rakennussuojelurikos	146
7.4	Kulttuuriperinnön suojelun rikkomukset.....	150
7.5	Rakennusrikkomukset.....	151
8	SUOJELTUUN LUONTOON KOHDISTUVAT RIKOKSET.....	155
8.1	Luonnonarvoja turvaavat säännökset	155
8.2	Euroopan unionin suoraan velvoittava luonnonsuojelusäätely	157
8.3	Luonnonsuojelurikoksen tunnusmerkistö	158
8.4	Erottaminen ympäristöstä, luovuttaminen ja siirto rajan yli.....	162
8.4.1	Uhanalaisten lajien kauppakiellon rikkominen	164
8.4.2	Valaanpyyntiin liittyvät teot	164
8.5	Törkeä luonnonsuojelurikos	165
8.6	Luonnonsuojelurikkomus	165
8.7	Erityinen menettämisseuraamus.....	167
9	METSÄRIKOKSET	169
9.1	Metsien käytön säätelystä	169
9.2	Metsärikoksista ja -rikkomuksista.....	172
9.2.1	Suojametsiä koskevien säännösten rikkominen.....	172
9.2.2	Erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevien säännösten rikkominen.....	174
9.2.3	Metsänkäyttöilmoituksen laiminlyönti	176
9.2.4	Puunkorjuuta koskevien säännösten rikkominen.....	178
9.2.5	Uuden puuston aikaansaamista koskevien säännösten rikkominen.....	178
9.2.6	Metsälain vastainen leimikkosuunnitelma.....	180
9.2.7	Oheisseuraamukset.....	181
10	METSÄSTYS- JA KALASTUSLAIN VASTAISET TEOT	185
10.1	Metsästysrikokset ja -rikkomukset	185
10.1.1	Metsästyksen säätelystä.....	185
10.1.2	Metsästysrikoksen ja -rikkomuksen tunnusmerkistöstä	186
10.1.3	Rauhoituksen vastainen metsästys ja salametsästys	186
10.1.4	Sallittujen metsästyskeinojen vastainen pyynti.....	188
10.1.5	Vaaraa aiheuttava metsästys	191
10.1.6	Törkeä metsästysrikos	191
10.1.7	Metsästysrikkomus	194
10.1.8	Luvaton pyynti	196
10.1.9	Laittoman saaliin kätkeminen	197
10.2	Kalastusrikokset ja -rikkomukset.....	198
10.2.1	Kalastuksen säätelystä	198
10.2.2	Kalastusta koskevien säännösten rikkominen.....	201
10.3	Erityiset oheisseuraamukset.....	204

11	YMPÄRISTÖRIKOSPROSESSIN KULKU	209
11.1	Yleistä	209
11.2	Esitutinnan käynnistyminen	211
11.2.1	Valvontaviranomaisen ilmoitusvelvollisuus.....	211
11.2.2	Esitutkintaan ilmoitettujen ympäristörikosten määrä...	215
11.2.3	Esitutkintaviranomaiset	218
11.3	Ympäristörikosten esitutinnan toteutus	220
11.3.1	Valvonta ja esitutkinta tietyissä ympäristörikoksissa..	222
11.3.2	Ympäristöviranomaisten rooli rikosprosessissa	223
11.3.3	Vaarallisiin aineisiin liittyvien rikosten tutkinta	225
11.3.4	Kansainvälisten jätesierrojen esitutkinta.....	226
11.3.5	Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien tuonnin, viennin ja kauttakuljetuksen valvonta	227
11.4	Alusöljypäästöjen valvonta ja tutkinta	228
11.5	Rikospaikkatutkinta	229
11.5.1	Yleistä rikospaikkatutkinnasta	229
11.5.2	Ympäristörikosten tutkinnan työturvallisuus	230
11.5.3	Näytteenotto	230
11.5.4	Maaperän pilaantumisen tutkiminen.....	235
11.5.5	Veden pilaantumisen tutkiminen	236
11.5.6	Epäillyn öljypäästön tutkiminen	237
11.5.7	Kemikaalien tutkiminen	239
11.5.8	Hätänäytteenotto.....	240
11.6	Esitutinnan rajoittaminen.....	240
11.7	Esitutinnan päättäminen	242
11.8	Syyteharkintavaihe	243
11.8.1	Siirto syyteharkintaan.....	243
11.8.2	Siirto summaariseen sakkomenettelyyn.....	244
11.8.3	Syytteen nostaminen	244
11.8.4	Syyttämättäjättämispäätös.....	246
11.9	Tuomioistuinkäsittely	248
11.9.1	Roolit tuomioistuimessa	248
11.9.2	Pääkäsittely.....	250
11.9.3	Näyttökysymykset	252
11.10	Itsekriminointisuoja epäillyissä ympäristörikoksissa.....	255
11.11	Kahta kertaa ei saa tutkia ja tuomita samasta rikoksesta (<i>ne bis in idem</i>).....	262
12	YMPÄRISTÖRIKOSTEN JA -RIKKOMUSTEN SEURAAMUKSET	273
12.1	Ympäristörikosdirektiivin asettamat velvoitteet.....	273
12.2	Rangaistusasteikot ja oikeuskäytäntö ympäristörikoksissa	276
12.3	Oheisseuraamukset.....	282
12.4	Yhteisösakko	285
12.5	Johtopäätökset rangaistuskäytännöstä	289

13	YMPÄRISTÖRIKKOMUSTEN HALLINNOLLINEN SANKTIOINTI	291
13.1	Hallinnolliset sanktiot ympäristörikkomuksissa.....	291
13.2	Jätelain laiminlyöntimaksu	291
13.3	Öljypäästömaksu.....	296
13.3.1	Kansainvälisen oikeuden tausta ja järjestelmän tavoitteet	296
13.3.2	Öljyn päästömaksujärjestelmä.....	298
13.3.3	Öljypäästömaksun alueellinen soveltamisala	302
13.4	Hallinnollisten sanktioiden suhde rikosoikeuteen	304
13.5	Hallinnollisten sanktioiden vanhentumisaika ja muutoksenhaku	305
14	YMPÄRISTÖRIKOSOIKEUDEN HAASTEET JA YMPÄRISTÖRIKOSTEN TORJUNTA	307
14.1	Ympäristörikosoikeuden haasteet	307
14.2	Ympäristörikollisuuden torjunta	311
14.3	Kansallinen ympäristörikostorjunnan strategia ja toimenpideohjelma	312
14.4	Ympäristörikostorjunnan haasteet	313
14.5	Ympäristörikostorjunnan uusista keinoista.....	316
14.6	Ympäristörikostorjunnan kehittäminen	317
	LÄHTEET	321
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO.....	335
	ASIAHAKEMISTO.....	341